

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОМУ АНГЛОМОВНОМУ НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ ІТ ФАХІВЦІВ

THE ROLE OF PROFESSIONALLY ORIENTED APPROACH IN ENGLISH DIFFERENTIATED INSTRUCTION OF THE FUTURE IT PROFESSIONALS

У зв'язку із зростаючим попитом на підготовку висококваліфікованих фахівців галузі інформаційних технологій (ІТ) виникає необхідність внести певні корективи в організацію освітнього процесу з підготовки майбутніх ІТ фахівців. Фахова обізнаність у ІТ сфері, опанування іноземної мови для професійних цілей та впровадження диференціації в тандемі є пріоритетами якісного й ефективного навчання майбутніх ІТ фахівців у немовних закладах вищої освіти. З метою успішного оволодіння майбутніми ІТ фахівцями фахової іноземної мови нагальним є вибір підходів, які векторизують освітній процес. З-поміж відомих підходів одним з найважливіших підходів у методичці викладання іноземних мов є професійно орієнтований. У статті проаналізовано наукові дослідження щодо імплементації професійно орієнтованого підходу в освітній процес. Визначено процедуру поетапної характеристики професійно орієнтованого підходу: 1) основні поняття; 2) специфіка; 3) технології; 4) основні положення підходу. Уточнено термін «професійно орієнтоване навчання», «професійно орієнтований підхід до диференційованого навчання майбутніх ІТ фахівців». Деталізовано специфіку професійно орієнтованого підходу, яка полягає в тому, що він є «парасольковим підходом», оскільки реалізується через особистісно-діяльнісний, компетентнісний, рівневий, ситуаційний, міждисциплінарний та диференційований підходи імпліцитно. Окреслено релевантні технології підходу: технологія розвитку творчої особистості; інформаційно-комунікаційні технології; технологія навчання у співробітництві; проектна технологія; технологія навчального контракту. Розглянуто основні положення професійно орієнтованого підходу.

Ключові слова: професійно орієнтований підхід, диференційоване навчання, профе-

сійно орієнтоване англomовне спілкування, майбутні ІТ фахівці.

Due to the growing demand for the training of highly qualified specialists in the field of information technology (IT), there is a need to make some adjustments in the organization of the educational process for learning the future IT professionals. Getting professional knowledge in the IT field, mastering a foreign language for specific purposes and implementing differentiation are the priorities of quality and effective training of future IT professionals in non-language universities. In order to successfully master a foreign language for specific purposes, it is necessary to choose educational approaches that vectorize the educational process. Among the known approaches, the most important approach in the methodology of teaching foreign languages is professionally oriented. The researches devoted to the implementation of a professionally oriented approach in the educational process are analyzed. The procedure of step-by-step characterization of the professionally oriented approach is determined: 1) basic concepts; 2) specifics; 3) technology; 4) the main principles of the approach. The terms "professionally oriented training" and "professionally oriented approach to differentiated instruction to the future IT specialists" have been clarified. The specifics of the professionally oriented approach are detailed. It is an "umbrella approach", because it is implemented through student-centered and action-oriented, competence, level, situational, interdisciplinary and differentiated approaches implicitly. The collaborative learning technology, the project technology, the technology of creative personality development, the information and communication technologies and the learning contract technology are outlined. The main principles of the professionally oriented approach are considered.

Key words: professionally oriented approach, differentiated instruction, professionally oriented English communication, future IT specialists.

УДК 371.214.114:378.124.8+004
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/45.23>

Синекон О.С.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри англійської мови
технічного спрямування № 2
Національного технічного університету
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Нині зростає попит на висококваліфікованих фахівців галузі інформаційних технологій (ІТ), які потрібні практично будь-якій галузі суспільства. У зв'язку з цим виникає необхідність внести певні корективи в організацію освітнього процесу з підготовки майбутніх ІТ фахівців. Безумовно, фахова компетентність є першорядною у процесі навчання. Актуальним для суб'єкта навчання є також опанування іноземної мови як інструментом, за допомогою якого майбутні ІТ фахівці можуть вирішувати виробничі завдання ІТ сектору. До того ж урахування індивідуальних особливостей майбутніх ІТ фахівців і вибудова освітнього процесу у диференційований спосіб є вагомим. Отже, фахова обізнаність

у ІТ сфері, опанування іноземної мови для професійних цілей та впровадження диференціації в тандемі є пріоритетами якісного й ефективного навчання майбутніх ІТ фахівців у немовних закладах вищої освіти.

Призначенням іноземної мови у підготовці ІТ студентів є створення штучного професійно орієнтованого середовища, в межах якого майбутні ІТ фахівці здатні активно спілкуватися іноземною мовою у низці фахових комунікативних ситуацій, що передбачає вибір відповідних мовних засобів та породження усного чи письмового висловлювання задля повідомлення інформації, впливу на співрозмовника та керування його поведінкою для вирішення комунікативного завдання.

З метою успішного навчання майбутніх ІТ фахівців професійно орієнтованого англomовного

спілкування нагальним є вибір підходів, які векторизують освітній процес. З-поміж відомих підходів одним з найважливіших підходів у методиці викладання іноземних мов є професійно орієнтований.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Зазначений підхід є предметом дослідження багатьох науковців. Так, на думку С. Ніколаєвої, професійно орієнтований підхід у навчанні іноземної мови і культури передбачає урахування на заняттях з мови інтересів учнів та їхню майбутню професію [4, с. 89]. Досліджуючи проблему розвитку професійної креативності студентів нефілологічних спеціальностей у процесі навчання англійської мови, Х. Вербицька зазначає, що «професійно орієнтоване навчання за умови інтеграції зі спеціальними дисциплінами, використання методів навчання, що спрямовані на вирішення професійних завдань, імітацію професійної діяльності та продукування креативних ідей, допоможуть розвинути професійну креативність студентів» [1, с. 88]. Метою професійно орієнтованого підходу в межах автономного навчання професійно орієнтованого англійського спілкування майбутніх учителів математики є формування у студентів здатності спілкуватися іноземною мовою в конкретних професійних, ділових, наукових площинах і ситуаціях, урахування особливостей професійного мислення, налагоджуючи мотиваційно-спонукальну і дослідну діяльність [2, с. 114]. Узагальнюючи, зазначимо, що професійно орієнтований підхід широко використовується у навчанні іноземної мови для професійних цілей.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

В умовах диференціації англійського навчання ІТ студентів актуальним є залучення особистісно-діяльнісного, компетентнісного, рівневого, ситуаційного, міждисциплінарного та диференційованого підходів [6, 7, 8, 9]. Професійно орієнтований підхід не залишається поза увагою.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Отже, *метою* цієї статті є визначення

ролі та специфіки даного підходу у диференційованому англійському навчанні майбутні ІТ фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Дослідження Лю Веньцюань щодо аналізу педагогічних підходів, а також власний педагогічний досвід, дозволяють нам визначити процедуру поетапної характеристики професійно орієнтованого підходу, зокрема: 1) основні поняття [3, с. 19-20]; 2) специфіка [6, с. 156]; 3) технології [3, с. 19-20]; 4) основні положення підходу [6, с. 156].

Зважаючи на запропоновану процедуру, спочатку зупинимось на *терміні* «професійно орієнтоване навчання», яке передбачає іншомовного навчання з фокусом на фаховий контекст суб'єкта освітнього процесу, зокрема, майбутніх ІТ фахівців.

Далі зупинимось на *терміні* «професійно орієнтований підхід до диференційованого навчання майбутніх ІТ фахівців». Найбільш вдалою інтерпретацією науковцями професійно орієнтованого підходу є визначення В. Підоренко та Л. Філіппової, які наголошують, що такий підхід передбачає формування у студентів здатності іншомовного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових сферах та ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення [5, с. 54].

В рамках нашого дослідження варто розглянути це поняття дещо ширше. По-перше, фокусом визначення повинен стати різноманітний індивідуальний потенціал студента, який охоплює його індивідуально-психологічну специфіку, навчальний стиль, рівень володіння іноземною мовою, сукупність фахових знань, навичок і вмій та рівень їх сформованості. По-друге, необхідним є впровадження диференційованого навчання як процесу оволодіння іншомовною компетентністю майбутніми ІТ фахівцями у фахових ситуаціях в умовах диференціації. По-третє, важливим є вдосконалення як іншомовних, так і фахових знань, навичок і вмій, розвиток індивідуального потенціалу, зростання навчальних досягнень, а також поступового набуття досвіду професійно орієнтованого англійського спілкування майбутніми ІТ фахівцями.

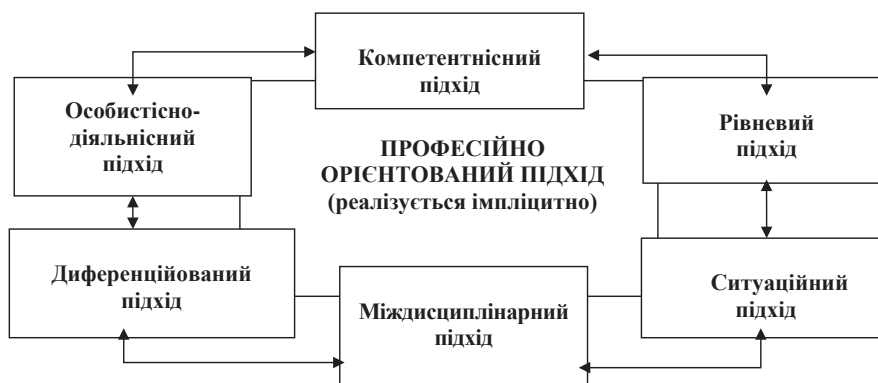

Рис. 1. Підходи до диференційованого навчання професійно орієнтованого англійського спілкування майбутніх ІТ фахівців

Зважаючи на визначення В. Підоренко та Л. Філіппової [5, с. 54], а також специфіку диференційованого навчання, даний підхід трактуємо як *освітній вектор, що орієнтований на фаховий контекст оволодіння іншомовних знань, навичок і вмінь майбутніх ІТ фахівців з урахуванням їх індивідуального потенціалу (індивідуально-психологічні особливості суб'єкта навчання, навчальний стиль, рівень володіння іноземною мовою, сукупність фахових знань, навичок та вмінь) у процесі диференційованого навчання, розвитку і набуття досвіду.*

Специфіка професійно орієнтованого підходу полягає в тому, що він, на нашу думку, є «парасольковим підходом», оскільки реалізується через особистісно-діяльнісний, компетентнісний, рівневий, ситуаційний, міждисциплінарний та диференційований підходи імпліцитно (рис. 1).

Зв'язок *особистісно-діяльнісного* [8] та *професійно орієнтованого* підходів є очевидним. В центрі зазначених підходів є суб'єкт навчання – майбутній ІТ фахівець з широким спектром його індивідуально-психологічних особливостей, навчального стилю, рівня володіння іноземною мовою, рівня фахової підготовки. Діяльність це друга складова особистісно-діяльнісного підходу і провідний аспект професійно орієнтованого підходу. За своєю сутністю вона відображає специфіку ІТ сфери через різноманітний діапазон фахових ситуацій. Фахова діяльність моделюється в навчальних умовах, максимально наближуючи її до реальності, з метою потужного практикування іншомовного спілкування з фаховим контекстом.

Другим підходом, пов'язаним з *професійно орієнтованим підходом*, є *компетентнісний* [13]. Він орієнтований, передусім, на формування професійно орієнтованої англомовної компетентності (в аудіюванні, говорінні, читанні і письмі), яка передбачає здатність майбутніх ІТ фахівців гармонійно поєднувати фахові й іншомовні знання, навички та вміння під час англомовного спілкування для результативного вирішення практичних фахових завдань ІТ сектору.

Рівневий підхід [7] у професійно орієнтованому англомовному спілкуванні забезпечує як визначення рівня сформованості професійно орієнтованої англомовної компетентності майбутнього ІТ фахівця, так і активізацію його цілеспрямованої іншомовної мовленнєвої діяльності у освітньому середовищі для переходу до більш вищого та якісного нового рівня. Як результат фахове іншомовне спілкування (усне та письмове) на більш складному рівні вирізняється глибиною розуміння фахової проблеми, майстернішою організацією іншомовного висловлювання, що дозволяє ефективніше здійснювати передачу, засвоєння і обмін інформацією.

Безсумнівно, професійно орієнтований підхід реалізується і через *ситуаційний підхід* [9].

Професійно орієнтоване англомовне спілкування активізується у змодельованих фахових ситуаціях, в яких студент вчиться взаємодіяти зі співрозмовниками; комунікувати (переконувати, інформувати, доводити, описувати тощо) та вирішувати виробничі завдання; сприймати і розуміти співрозмовника; дотримуватись культури спілкування; добирати необхідні мовні і мовленнєві засоби, формулювати висловлювання.

Професійно орієнтований підхід ґрунтується на *міждисциплінарному підході* [6], який є навчальним вектором, що спрямований на розуміння взаємозв'язку і взаємодоповнення розмаїття циклів дисциплін фахової підготовки у теоретичному і практичному плані; на оволодіння майбутніми ІТ фахівцями фаховими та іншомовними знаннями, навичками, вміннями; на єднання викладачів різноманітних дисциплін і студентів для збагачення цілісного синтезованого досвіду.

Диференційований підхід є запорукою успіху будь-якої ІТ компанії. Фахові знання, навички і вміння кожного фахівця необхідні для вирішення виробничих завдань різного рівня складності. Крім того є завдання, які потребують врахування індивідуального стилю фахівця. Диференційоване навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування орієнтоване на створення таких адаптивних умов протікання освітнього процесу, за яких кожен студент може реалізовувати професійно орієнтовану іншомовну діяльність відповідно до індивідуального потенціалу, а також має можливість розвиватись, підвищувати рівень навчальних досягнень.

Отже, професійно орієнтований підхід пов'язаний з особистісно-діяльнісним, компетентнісним, рівневим, ситуаційним, міждисциплінарним та диференційованим підходами та реалізується імпліцитно через них. Даний підхід є магістральним і таким, який об'єднує згадані підходи.

Наступним нашим кроком буде окреслити *технології*, які впроваджуються в рамках професійно орієнтованого підходу. Найбільш релевантними для даного підходу є такі технології: технологія розвитку творчої особистості [11]; інформаційно-комунікаційні технології; технологія навчання у співробітництві [12]; проєктна технологія [10]; технологія навчального контракту [14].

Розглянемо ці технології детальніше. *Технологія розвитку творчої особистості* дозволяє реалізувати творчий потенціал кожного студента для вирішення інженерних завдань у професійно орієнтованому англомовному спілкуванні. *Інформаційно-комунікаційні технології*, як невід'ємна складова діяльності майбутніх ІТ фахівців, використовуються для створення онлайн-ового професійно орієнтованого англомовного освітнього середовища, за допомогою якого студенти вирішують навчальні завдання. *Технологія навчання*

у *співробітництві*, як технологія ІТ компаній, ставить за мету навчити майбутніх ІТ фахівців співпрацювати в одній команді, вирішувати спільні завдання. *Проектна технологія* дозволяє змодельовувати фахові ситуації ІТ сектору, залучити студентів до реалізації проєктних індивідуальних і групових завдань. *Технологія навчального контракту* орієнтується на можливості кожного студента оцінити власний потенціал і взяти на себе відповідальність виконувати професійно орієнтовані англomовні завдання відповідно до визначеного рівня складності.

Далі зупинимось на **основних положеннях професійно орієнтованого підходу**, зокрема:

- в навчальних умовах фахова діяльність повинна бути змодельованою максимально до реалій ІТ сектору з метою практикування професійно орієнтованого іншомовного спілкування;

- індивідуальний потенціал майбутнього ІТ фахівця повинен бути в полі зору освітнього процесу на тлі фахового контенту;

- орієнтація майбутніх ІТ фахівців на гармонійне та одночасне формування фахової та професійно орієнтованої англomовної компетентності під час англomовного спілкування впливає на ефективність вирішення практичних фахових завдань ІТ сектору;

- визначення рівня сформованості професійно орієнтованої англomовної компетентності майбутнього ІТ фахівця сприяє визначенню його траєкторії навчання та активізації цілеспрямованої професійно орієнтованої іншомовної мовленнєвої діяльності у освітньому середовищі для переходу до більш вищого та якісного нового рівня;

- змодельовані ситуації повинні відображати фахову специфіку реалій ІТ сектору;

- міждисциплінарність повинна бути спрямована на взаємозв'язок і взаємодоповнення різних циклів фахових дисциплін; на оволодіння майбутніми ІТ фахівцями фаховими та іншомовними знаннями, навичками, вміннями; на єднання викладачів різноманітних дисциплін і студентів для збагачення цілісного синтезованого досвіду;

- диференціація створює умови реалізації кожного студента у професійно орієнтованому англomовному спілкуванні;

- релевантними технологіями є технологія розвитку творчої особистості; інформаційно-комунікаційні технології; технологія навчання у співробітництві; проєктна технологія; технологія навчального контракту.

Висновки. В межах цієї статті ми зробили спробу проаналізувати професійно орієнтований підхід, зокрема, розглянули його основні поняття; окреслили специфіку; визначили технології; сформулювали основні положення підходу. Підсумовуючи, зазначимо, що професійно орієнтований підхід є магістральним у диференційованому

навчанні професійно орієнтованого англomовного спілкування і таким, який об'єднує особистісно-діяльнісний, компетентнісний, рівневий, ситуаційний, міждисциплінарний та диференційований підходи. Даний підхід реалізується імпліцитно через згадані підходи. Перспективи дослідження полягають у визначенні ролі викладачів профільних дисциплін у професійно орієнтованому англomовному навчанні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вербицька Х. Професійно орієнтований підхід у розвитку професійної креативності студентів у процесі навчання англійської мови. *Нова педагогічна думка*. 2020. № 2 (102). С. 88-91.

2. Дмітренко Н. Є. Методична система автономного навчання професійно орієнтованого англomовного спілкування майбутніх учителів математики : дис. ... док. пед. наук : спец. 13.00.02. Київ, 2021. 514 с.

3. Лю Вэньцюань. Педагогические подходы к организации образования в России и Китае: сравнительный анализ: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Иркутск, 2012. 186 с.

4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. 590 с.

5. Пидоренко В.В., Филиппова Л.В. Професійно-орієнтоване навчання іноземною мовою. *Наукові записки*. 2013. № 13. С. 53-56.

6. Синекон О. С. Міждисциплінарний підхід до диференційованого навчання майбутніх ІТ-фахівців професійно орієнтованого англomовного спілкування. *Педагогічні науки* : збірник наукових праць. Вип. LXXXV. Херсон, 2018. С. 155-160.

7. Синекон О. С. Рівневий підхід у диференційованому навчанні майбутніх фахівців з інформаційних технологій професійно орієнтованого англomовного спілкування. *Наукові записки (Серія педагогічні та історичні науки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова)*. 2017. СХХІV (134). С. 221-231.

8. Синекон О. С. Особистісно-діяльнісний підхід у англomовному диференційованому навчанні майбутніх ІТ-фахівців. *Педагогічний процес: теорія і практика (Серія Педагогіка. Психологія)*. 2017. 3(58). С. 71-77.

9. Синекон О. С. Ситуаційний підхід до диференційованого навчання професійно орієнтованого англomовного спілкування майбутніх ІТ-фахівців. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки» Херсонського державного університету*. 2019. LXXXVII, С. 146-152.

10. Синекон О. С. Проєктні технології у диференційованому навчанні професійно орієнтованого іншомовного спілкування студентів-майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Актуальні проблеми вищої професійної освіти України: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, Київ (Україна), 23 березня, Київ: НАУ. 2017. С. 175-176.

11. Синекон О. С. Технологія розвитку творчої особистості у диференційованому навчанні

професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх ІТ-фахівців. Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: шляхи інтеграції школи та ВНЗ: матеріали ІХ Міжнародної науково-методичної конференції, Харків (Україна), 28 квітня, Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. 2017. С. 171-173.

12. Синекор О. С. Технологія навчання у співпраці в контексті диференційованого навчання професійно орієнтованого іншомовного спілкування студентів ІТ-спеціальностей. Трансформації в українській освіті і наукових дослідженнях: світовий контекст: матеріали Міжнародної наукової конференції,

Умань (Україна), 25-26 травня, Умань: ВПЦ «Візаві». 2017. С. 142-143.

13. Synekop O. S. Competency-based approach in differentiated instruction of English for specific purposes to IT-students. *Edukacja – Technika – Informatyka: quarterly journal*. Rzeszów, Polska. 2018. 23(1), P. 321-326.

14. Synekop O. Learning Contracts as a Tool of Differentiated Instruction of English for Specific Purposes. Pathways to Success for Contemporary English Teachers and Their Learners: 23d Annual TESOL-Ukraine Convention. Book of Convention Papers, Lviv (Ukraine), April 25-26, Lviv: ПП «Марусич». 2017. P. 181-182.